

SEZĂTŌAREA

Revistă pentru literatura și tradițiunii populare

DIRECTOR: ARTUR GOROVEI

Membri fondatori: **N. Vasiliu**, învățător. Orneea-Broșteni; **T. Daniilescu**,

inv. Fărgoș; **M. Lupescu**, inv. Broșteni.

Anul 1.

1 Iulie 1892

No. 5

O ochire asupra anecdotelor populare romine

— Schiță bibliografică —

Anecdota este sarea literaturii populare; ea descrețește frunțile și provoacă cînd un zimbet, cînd un vesel ris. A-tit prin forma cît și prin cuprinsul ei picant, atrage luarea aminte a auditorului, se conservă mai lesne în memorie și se împărtășește cu plăcere la alții. Astfel *anecdota* este populară în adevăratul sens al cuvîntului; fie-care o cunoaște și o are pe buze, orășanul ca și săteanul. Sint, se înțelege, anecdote, ce cu predilecție se spun la țară, altele cari par a fi exclusiv orășenești; sint și anecdote, cari au preferența sexului, a vîrstei, etc; dar în acest punct, ca și în celelalte, anecdota are soarta întregii literaturii populare: l'iccare își apropie ce-i încălzește inima și spiritul, tot ce intră în gusturile și vederile sale. Numai astfel literatura populară poate avea și o valoare psihologică, dar ea nu poate furnisa un material de studiu decît celor preparați, prin cunoștinți și critică, și dotați cu un dar natural de pătrundere și alegere.

Anecdotele fiind, ca și proverbele, pe buzele tuturor, culegerea lor devine mai ușoară și ea s'a și făcut la noi pe oscară mai întinsă, grație atracțiunii ce prezintă pentru cetitori.

Mat nu e ziar, care să nu ne fi dat, la diverse ocaziuni,

anecdote populare mai mult sau mai puțin bine redijate; dar acestea, mai am putea zice, că nu există pentru folklorist. În adevăr, cine e în stare a răsfoi sutele de volume în folio pentru a da de citeva anecdote? Un mare merit ar avea dar acela, caris'ar osteni de-a întrupa toate anecdotele, cânticele, etc., ce se află resfirate în calendarele, revistele și ziarele noastre. O asemenea lucrare, ca să fie cu adevărat de valoare, trebuie să fie cit mai complectă.

Colecțiuni mai mari nu avem decît 6—8 și anume cea inedită (ca ms. la Academia romînă) a lui *Golescu*, din care regretatul P. Ispirescu ne-a dat specimene în ale sale »*Basme, Snoave și Glume*« (Craiova 1884), cum și neuitatul Lambrior în »*Convorbiri literare*« (a. VIII); apoi vine însemnata colecție a lui *Anton Pann*, publicată sub titlurile de: »*Cîntece populare*« (Buc. 1833.), »*Fabule și istorioare*« (Buc. 1841), »*Povestea vorbii*« (Buc. 1852-54), care cuprinde 100 de anecdote și povestiri¹⁾; apoi alte multe în »*Calendarul*«, ce l-a scos un șir de ani. Anton Pann, ca om al poporului, a redat acestea așa cum circulă în popor, însă nu în proză. cum se spun, ci în versuri adesea bine făurite, cu o limbă plăcută, nepretențioasă și naivă.

A doua colecție mare e a neuitatului *P. Ispirescu*, sub titlul de »*Snoave*« 2 broș. (Buc. 1873 și 1874, ed. II. 1879), scrise în acel stil simplu și atractiv, care era darul acestui merituos și cinstit culegător. De acelaș »*Pilde și Ghițori*« (Buc. 1880) și »*Povești morale*« (Buc. 1886), la care se adaugă colecția Craioveană citată mai înainte. — O altă colecție ceva mai veche e: »*Cornicea satelor*« (ed. princeps Buc. 1870) scrisă de sigur de un om eșit din popor și care are tot parfumul unei flori de cîmp. Colecția lui *Iarcu*, »*Românul glumeț*« (Buc. 1857) e de o valoare îndoioasă. »*Palavre și anecdote*« de *E. Baican* (Buc. 1882), un amestec de bun și rău; invenții personale, cu alte adevărat populare; glume nesărate, cu alte pline de un șic și spirit viu.

1) Facem deosebire între anecdotă și povestire și limităm sensul de anecdotă la acel de *glumă* (*Schwank*); povestirea o identificăm cu *novela* (snoavă cu incidente).

•O sută și una de mici istorii și anecdote amuzante, cele mai multe culese din gura țaranului nostru român» de *Th. Wärtik* [Buc. 1883] în genere rău povestite, dar cele mai multe adevărat populare; acolo unde a recurs la izvoare străine nu trebuie o iscusință deosebită, spre a le ghici. — *I. C. Fundescu* în volumul seu: «Basmе, poesii, păcălituri și ghi-citori» (Buc. 1867) ne dă câteva anecdote picante.

Acesta este totul ce avem ca colecțiū *populare*, căci anecdotele cu conți și generali nu ne interesează aci. Mai e o colecție, ce ne-ar putea seduce prin titlul ei, »Anecdote populare» de *G. A. Maurus* (Buc. 1883), dar ea n'are popular decît titlul, cum în deobște n'are din anecdotă decît cuvîntul.

Colecția cea mai recentă este a d-lui *Th. D. Speranță* ¹⁾, cu care ne vom ocupa mai deaproape. Ea conține 75 de anecdote povestite în versuri, mai toate cunoscute lumii cetitoare din »Contemporanul» din Iași (anii I-V) și din *Revista nouă*» din București [anii I și II).

Ca formă, aceste anecdote par superioare tuturor celorlalte publicate până acum, favorizate fiind de un vers elegant, presărate cu observații fine și mai ales pline cu spirit, cu haz; apoi mai toate anecdotele sînt bine alese, au subiecte atrăgătoare, picante, vioae și cu șic; limba e cu totul potrivită genului popular, și mînuită cu eleganță. Versul în genere curgător, simplu și fără nici o afecție.

Cu toate aceste calități, anecdotele publicate de d. Speranță nu sînt în realitate superioare celor publicate de Anton Pann, chiar din punctul de vedere estetic, singurul sub care le-am privit până acum.

D. Speranță a neglijat principala condiție de viață a anecdotei: *scurtimea*. În loc de a-și concentra, pe cît posibil, povestirea; de a ținti să ajungă cît mai repede la punctul culminant, ca să se guste mai bine humorul, gluma, înțepătura finală, o trăgănează la nesfîrșite, să oprește, reflectează, revine și mai mai uităm, că avem a face cu anecdote. Adesea, bucăți ce nu sunt povestiri, ci anecdote

1) *Anecdote populare*. București (1889). 12° 4 + 300 + 2 p.

propriu, zise, ce s'ar putea de-a minune spune în 5—6 versuri, ni le instrună în 30, 40, 50 și chiar 100 și peste sută de versuri.

Astfeliu: Raci boerului (p. 32-5), Țiganul la pește (p. 36-40), Rusul la drum (76-79), care e lipsită și de oricare sare, Căprarul și Jidanul (82-3), Vulpea Jidanului (90-6), Țiganul și cloșca [p. 102-107), Țiganul împărat (p. 167-171), Pețitorii (174-181), Țiganul la vînat (p. 192-200) și multe alte.

În puținele anecdote, în care reușește a-și stăpîni pornirea spre trăgăniri, ne-a dat bucăți de însemnată valoare literară. Astfeliu e Bețivul (p. 172-3) și Pocăința bețivului (48-49), Țiganul cinstit (p. 97-9), Pușca jidanului (p. 141-3), L-ai făcut de ris săracul (86-89), Boala de căldărar (158-167), Țiganul și ursoaica (126-7), Caii țiganului (148-50), Serbătoarea Țiganului (151-2) și încă cîteva, *puține*.

Anton Pann lucra într'un timp cînd rar să fi dat de un poet liric cu un vers curgător; limba par'că avea, pe atunci, o pinteli; nici mirare dar, că versul său șchiopoată de multe ori; dar totuși el se cetește și acum destul de bine; în stadiul de atunci a limbei, cred, că cetitorul se desfăta, în mod deplin, cu anecdotele sale versificate. Pann n'are aluzii și observații proprii, fine, dar în schimb o doză mare de bun simț, care îl oprește de a călca peste condiția esteticopsihologică a anecdotei și a povestirei. Din punctul de vedere folkloristic nici vorbă, că anecdotele din colecțiile lui Anton Pann sînt mai prețioase, căci sînt mai pure, mai sincer redade.

Mărturisirile d-lui Speranță sunt formale. D-sa ne zice, în scurta-i prefață că:

„În anecdotele mele numai fondul este popular, iar amănuntele, în cea mai mare parte, sînt puse de mine, care am încercat să imitez poporul. Dacă să se știe, că de se vor găsi nepotriviri, nu poporul este vinovat, ci eu.

Foarte modest, foarte categoric, cu toate acestea fie-nertat a pune la îndoială declarația d-lui Speranță. Pe cît cunoaștem noi o bună parte din anecdotele sale, în variante tipărite și orale romîne și străine, ele nu prea au amă-

nunte inventate de d-sa. Dacă d-sa înțelege prin amănunte dechisul, înfloririle, prelungirile prin versuri fără folos, ce repetă și iar repeta ideia, atunci negreșit are dreptate. Mai sînt ale sale: monologurile sau repovestirile celor pășiți. Aci e partea cea tare a d-lui Speranță. Adesea ori monologurile sale dau bucăților populare un farmec deosebit și ne fac a-î erta celelalte păcate.

Variantele, atît cele interne cît și cele externe, ne pot servi ca călăuză, pentru a stabili dacă avem a face cu un material autentic, cu subiecte și incidente luate din gura poporului. Anecdotele d-lui Speranță, în cea mai mare parte, au variante cunoscute și aceste ne adevăresc autenticitatea lor. Foarte puține sînt, ca *subiect*, invenția proprie a d-lui Speranță; dar și în acest caz au un motiv popular, cum în proverbul «Jidanul călare» și alte cîteva.

Din punctul de vedere folkloristic e desigur de preferit ca și anecdotele să ni se redea *intocmai cum se zic*; nu putem însă condamna în mod absolut, nici pe acei, cari se cearcă a le repovesti în versuri; totul e să nu se atingă *de fond*, să respecte incidentele, să nu scadă, și să nu adauge de la sine nici o gîndire, nici o vedere a lor proprie, chiar cînd n'au cules materialul de la un om al poporului, de la un frumos povestitor, înzestrat din natură cu talent și o puternică memorie, ci de la ori-care altul. Cînd nu cunoaștem decît o variantă, acea una trebuie s'o reproducem în mod fidel, fie în proză, fie în versuri; cînd cunoaștem mai multe variante, putem alege cea mai complectă, cea mai frumoasă, dar nu ne e permis a da o *combinație* din mai multe, ci datoria noastră, din considerații științifice, e de a da una drept tip și a indica celelalte în notă.

În acest mod nu vom gena pe cetitorul, ce se îndeletnicește cu anecdota pentru distracție, și vom servi și știința prin un material autentic și bogat.

La noi, unde literatura e foarte săracă, și nu avem decît prea puțini scriitori capabili în invențiuni proprii, literatura populară mai are de împlinit un rol estetic și mai am putea zice, că are de a suporta toată greutatea; este aproape singura lectură ce ne satisface. La noi putem dar cu atît mai ușor erta licența unei *stilizări* a literaturii orale pro-

zaice *dar numai atât*; căci, în definitiv, valoarea acestei literaturi constă *mai mult* în interesul ei științific, în valoarea ei ca material pentru studii.

D. Speranță are darul incontestabil de a ne reda în versuri elegante anecdotele, ce circulă în popor; am dori să urmeze a ne îmbogăți colecția cât de mult, dar fără a să încerca să *imiteze* poporul în bucățile cu subiecte populare, ci să ni-l *fotografeze*.

Succesul cel mare ce l-au obținut în public „Anecdotele” d-lui Speranță a fost un îndemn pentru mulți de a se cerca și ei să versifice anecdote populare, fără ca vreunul să fi reușit, măcar pe departe, de a ajunge pe d. Speranță sau pe Anton Pann. Nu putem decit condamna în mod energetic stîlcirea producțiilor populare fără nici un scop și a povățui pe tinerii diletanți de versuri ca să-și cerce norocul în alte direcții.

Din punctul de vedere literar și folkloristic vor aduce, cu toții, servicii mai mari dacă se vor nevoi a reda anecdotele întocmai cum le-au auzit, fără vre-o cioplire sau poliere.

București 1889

M. Schwarzfeld

NOTA. Această recenzie, scrisă, cum se vede, deja de patru ani am crezut că e bine a o publica fără nici o modificare, de și a apărut acum un nou volum de anecdote scrise de d. Speranță. Acest nou volum este un *regret* în toate, afară de câteva excepțiuni. Din punctul de vedere folkloristic valoarea noului volum e de tot minimă, totuși ne vom ocupa de el în, un viitor No. al „Șezătării”

CEBSTIONAR PENTRU TRADIȚIUNILE POPULARE

Pentru a înlesni sarcina celor cari să îndeletnicesc cu adunarea tradițiilor populare, și pentru a fi o unitate în adunarea acestui important material, am găsit de cuviință că ar fi bine să public chestionarul care urmează și care, în cea mai mare parte și mai cu samă în acea publicată în numărul acesta, este aproape o traducere din *Instructions & Questionnaires* a D-lui Paul Lébillot, secretarul general al societății tradițiilor populare din Paris.

De sigur, sînt încă multe chestiuni necuprinse în acest chestionar și pentru cari poporul are soluțiuni ; mă mărginesc de o cam dată la atîta.

Atrag atențiunea celor cari sã vor servi de acest chestionar ca sã nu uite a arãta, la fie-care bucatã ce vor culege, numele localitãții. Sã poate întimpla sã audã cineva o poveste, bunã-oarã, de la un moșneag din satul A. care o știe de aiurea ; de aceea ar trebui cercetat cu de-amănuntul în ce localitate este cutare credință.

De asemenea recomand cercetãtorilor sã nu sã serveascã, în scrierile lor de cuvinte neîntrebuințate de persoana pe care o ascultã. Idealul în materie de folklor ar fi transcrierea întocmai, vorbã cu vorbã, ca în cîntece, a unei bucãți auzite.

Încã un lucru de mare însemnãtate este explicarea, ori cît de amănunțitã, a tuturor cuvintelor neîntrebuințate în vorba de toate zilele, prin lumea orașelor.

LUMEA FIZICĂ

I. PĂMÎNTUL

Creațiunea și destrucțiunea. Legendele cari explicã creațiunea. Forma pãmîntului. Pe ce se razãma. Animalele cosmice. Interiorul globului. Tulburãrile pãmîntului. Cine produce cutremurile de pamînt. Sfirșitul lumii. Semne cari îl vor prevesti. Pentru ce sã va sfirși lumea. Vremea de apoi. Legendele relative la innecarea, arderea, etc., globului. Universul va renaște mai frumos și mai bun ?

Cultul Pãmîntului. Privit ca o mamã, ca o divinitate primordialã. Divinitãțile și cultul ce li se face. Obiceiurile cînd sã sapa șanțuri pentru zidiri, cînd sã începe arãtura, sãmãnatul, culesul, etc.

Imprejurãri fizice. Scoarța pãmînteascã, origina pãmîntului vegetal, a culoarei sale, a nãsipului etc.

Munții. Origina lor și a vailor, a strîmtorilor, etc. ; urieșii și munții. Pentru ce în unele locuri e omãt (zãpadã)

totdeauna. Duhurile necurate cari să adăpostesc prin munți. Locuitorii peșterilor. Ecoul : origina, credinți și superstiții. *Vulcanii*. Dacă să cunosc în popor și cum li să explică origina ; cine-i locuște ; divinități vulcanice ; sint ei răsufători ale pământului ? Cauzele erupțiilor. *Apa*. Legende cari explică origina apei în general ; a fluviilor, a lacurilor, a fântinelor, izvoarelor. Fluviile ; de unde izvoresc ; caracterele, inundațiile, vărsarea lor în mare. Ce divinități sint la fluviu sau cine le-a dat naștere. Ofrande ce li se fac. Lacurile : tirguri ori sate înecate [iezarite). Să pomeneste ceva despre locuințele lacustre ? Demonii și vedenii. Fântini și izvoare : genii cari locuiesc în ele ; cultul ; fântini tămăduitoare. Fântini calde, petrificatoare și aruncătoare. Explicarea legendară a acestor diverse fenomene. Tradițiuni relative la un potop total sau parțial.

II. LUMEA SUBPĂMÎNTEANĂ

Metalele. Origina metalelor. Metale cari să reînoesc, să ascund. Descoperirea minelor (a ocnelor, bună-oară). Sint păzite de stafi, genii. Primejdia pentru cei cari descopăr minele. Mijloacele de a să prezerva. Ofrande aduse divinităților subpămîntene.

Metale prețioase. Aurul ; ce să crede despre dînsul. Cine îl produce, cine-l păzește și cum să extrage. (Aceieași cercetări sint de făcut și despre argint și celelalte metale).

Pietre scumpe. Darul de a tămădui unele boale, sau de a te scăpa de otrăviri.

Pietrele de rînd. Origina. Pentru ce au cutare sau cutare culoare. Numele cari li să da din cauza formelor lor.

Fosile. Sint unele pastrate ca amulete (obiecte cari au darul de a te feri de multe lucruri). Chilimbarul ; superstiții relative la formațiunea și la puterea lui

III. FLORA

Pentru copaci și plante, sint de făcut cercetări asupra legendelor sau a credințelor, a speciilor mai comune, cele cari aduc servicii și cari, prin forma și culoarea lor, au trebuit să ațite imaginația oamenilor și să li sugereze încercări de explicații. Trebuie însemnate: numele copacilor, a

florilor, buruienilor, ciupercilor, cu toate proverbele, legendele, obiceiurile și superstițiile relative la ele. Multe buruene să întrebuițează ca doftărie; a să arăta anume la ce boli și cum să întrebuițează.

Pe lângă speciile cari există, sint altele cari întră cu totul în domeniul fantastic: așa este iarba fierului și altele.

Unele popoare au un adevărat cult pentru copaci care să manifestează prin adorațiuni și ofrande, adese ori publice, dar cele mai dese ori pe ascuns. Unele cred că pot transmite copacilor boalele cari le fac să sufere. Să crede că arborii sint locuiți de niște divinități inferioare, susceptibile de a suferi sau de a sa supăra. În unele țări sint copaci cari nu trebuesc tăiați nici odată. Alții să taie cu oare-cari forme (rituri). Tăietorii cer iertare copacilor înainte de a-i tăia, sau îi taie observînd unele ceremonii. Este de cercetat dacă să află pe undeva, la romîni, asemenea credinți.

Duhurile sau stafurile cari cîntă prin păduri, fac pe oameni să rătăciască, îi adorm, etc. Fiare fantastice cari locuesc în păduri, (balauri, etc.) Alți locuitori ai pădurilor: mama pădurei, sfarmă pietre, strîmbă-lemne, etc.

IV. ZOOLOGIA

1. Legendele relative la origina animalelor. Acestea să pot împărți în: mamifere domestice, mamifere sălbatică; paseri domestice, paseri sălbatică; reptile; pești; insecte. Sau în: animale de pămînt, animale de aer și animale de apă.

2. Este de cercetat numele, zicătorile, proverbele, credințele, superstițiile și legendele pe cari poporul le leagă de animalele de ori-ce soi, fie domestice, fie sălbatece.

3. Legendele popoarelor primitive au adese ori explicări relative la unele amănunțiuni particulare de culoare sau de formă a paserilor sau a mamiferelor. Ele explică, prin intervenția unor împrejurări mai presus de fire, pentru ce corbul este negru, etc.

4. Unele animale sint obiectul unui cult. Este ceva așa la noi?

5. Animalele fantastice sau apocrife: inorogul (animal cu

un corn în frunte), griptoroaica (un vultur mare), balaurii etc.

(Despre paseri este o bună lucrare făcută de d. S. Fl. Marian, intitulată: *Ornitologia populară română*, două volume, tipărite în *Cernăuți* 1883).

V. METEOROLOGIE

Cerul în general. Din ce să compune. De unde-î vine culoarea. Dacă e nemișcător. Dacă e locuința zeilor sau a genilor. Marea aeriană. Persoane sau obiecte căzute din cer sau cari, din potrivă, s-au înălțat la cer.

Nouri. Puterea lor: nourii asemănați cu paserile. Preziceri scoase din aspectul lor.

Stelele. Origina. Pronostice; stele călăuze; drumul orbilor [calea lactee]: numele lor; legende. Stelele căzătoare. Cometele [stele cu coadă]; credinți.

Soarele. Credinți relative la origina și la substanța sa; înrîurirea soarelui; locuința și fixitatea sa. Cultul soarelui; Dumnezeuul soarelui; [dacă e barbat sau femeie?] Intunecimile de soare.

Luna. Origina sa; influența ei asupra mării, asupra plantelor, a animalelor, asupra timpului, a agriculturii, asupra omului chiar. Petele din lună. Intunecimile de lună: de cine sînt pricinuite. Ce să face în timpul întunecimilor.

Curcubeul. Origina; superstiții; pronosticuri.

Tunetul și Furtuna. Fulgerul; origina. Ce poate să apere de trasnet. Pietre căzute în timpul furtunei.

Ploaea. Credinți; Ploaea și soarele; ploile potopului. Ploae de singe, de broaște etc. Mijloace de a produce și a opri ploile (paparudele, păpuși îngropate, icoane furate aruncate în fîntînă.)

Roua. Origina și credinți.

Omătul. (zăpada). Cine îl produce.

Ghiața. Origina.

Aurora boreală. Credinți relative la origina ei.

Brumă, ceață, neguri, picle. Origină, cauze.

Vîntul. Origina vînturilor. Mijloace de a le stîrni sau a le domoli.

Virtejuri. Sînt formate de spirite, de necuratul. Mijloace de a le împedica.

C Î N T E C E

91. Foaie verde foaie lata
veniū asear' de la sapă
ostenit și plin de apă
și găsiū pe toanta'n vatră;
cînd îi dăduū un picior
dădu dosul prin obor,
fug vacile să omor
socotind că-î boala lor.

—Tpriū, tpriū, tpriū, nea,
Boian, nea
că nu-î boala să te ia
și este nebuna mea,
Ș'avuiū ș'un vițel bălțat
ș'a rupt cornu ș'a scăpat
ș'a fugit
pîn'a plesnit.

92. Foaie verde de cicoare
veniū aseară călare
pe la poarta dumitale ;
tot gîndeam că-î fi p'afară.
Iar trecuiū pe la fereastră
și tu scuturai prin casă

(Din comuna Ilcava județul Ilfov)

cu rochița'n briu sumeasă,
și cu ghetele'n picioare ;
und'te vede neica, moare.

93 Frunză verde mărăcine
care mă'ndemnă pe mine
să fac draguste cu tine,
cu tine cu'n călător
să mă leși in drum să mor!

Foaie verde cucuruz,
cucuruz în patru foi,
s-a dus badea de la oi.
—Tu te duci, bade, te duci
dar aminte nu-ți aduci
de seară cu cin'te culci !
Tu te duci bade sărace,
dar eū ce pămînt m-oiū face?
—Tu te-oī face, mîndro, bine
că mai sînt voinici ca mine.
—Fie, neică, cît de mulți
și să fie-orī cit de nalți
să-mī sară din brad în brad,
nu-ī ca neica ce-a plecat.

SERAFIM IONESCU

94 Ieși Marghioală la porțiță
în rochiță și'n polcuța
și dă apă și guriță.
—Ba apă că tot ți-oiū da
dar guriță cred că ba
că mă tem că mi'ī mușca
și m'a hate mămuța.
—Te-am iubit. copila dragă,

te-am iubit ca pe-o copila
te-am lăsat ca pe-o străină,
te-am iubit ca pe-o cucioană
te-am lasat ca pe-o vădană.
Dar și ce-am auzit eū ?
că te ține mă-ta rău
pentru că te iubesc eū.
Spune, dragă, maică-ta

să'ngrădească grădina
dar cu gard de șarampoi
eu mai mult nu vin la voi.
Să sămene și'n prag mac

eū mai mult nu vi-l mai calc,
și'n portiță romanită
tu mai mult nu-miești drăguță.

Auzit de la Vasile Rața din Hudești (Bucovina)

RAUL STAVRI

95 Foaie verde trei masline
vine cucul de trei zile
și n'are unde să pune.
S'ar pune pe-o rămura
aproape de casa mea,
dar se teme de-o belea.
Incepe cucu-a cînta,
de mă doare inima.
Cucule nu mai cînta,
c'oiu lua pușca ș'oiu da,
de ț-oiu rupe aripa
și nu-î mai putea sbura.
Cucule de pe pădure
du-te la puica și-î spune,
să nu să mai poartă bine;
că de cînd să poartă bine,
n'a rămas inimă'n mine,

Farcășa (Suceava)

puțintică ce-a rămas
ș'aceea de dor s-o ars.
Cucule de peste lunci
vara vii, vara te duci,
mî mir iarna ce minîncî.
—Minînc putregaiu de fag
și beu apă dintr'un lac
și cînt prin codru cu drag.
Minînc mugur pîltinele
și cînt codrului cu jele.
—Cuculeț cu pana sură
de ce cîntî la curmătură?
Cîntă'n fața mea cu drag
că ț-oiu da frunză de fag
cîntă'n dreapta mea cu foc
să am parte de noroc.

T. DANIILESCU

96 Foiuleană dudăuaș
dragu mamei codăuaș
ia lasă-te de hoție
și te dă'n gospodărie;
că cu banî de pe hoție
nu mai faci gospodărie.
—Da cu banî de pe prășit,
nu mai sînt eu pricopsit;
da cu banî de pe hoție,
eu țin curte și moșie.

Heciu-Lespezi (Suceava)

De cum vine sara mare,
desbat coasa de brățare,
ca să ies la șleahu mare,
unde trec boeri călare.
Dă-mi-l Doamne'n mîna mea
să-l lovesc odată bine,
să-î mut punga'n sîn la mine;
sa mai schimb din cei pitaci
ca să dau la cei saraci.

R. MARINESCU

97 Frunză verde măr cireş,
cînd s-ar face dealul şes,
s'ajung de unde-am purces!
să mă duc la Osman turc,
să-mi aleg un cal porumb,
să merg la puica de demult,
s'o gădesc în aşternut,
s'o descopăr, s'o sărut.
(S'o sărut odată bine,
şă-mi fie pe-un an de zile,

Dolhasca (Suceava)

—99 Frunză verde trei castane,
capitane Solomoane,
nu-mi tăea paru așa tare.
De cît părul mi-ai tăia
mai bine m-ai junghia
—Frunză verde peliniță
generalul Pălăduță
de cînd s-a generărit
mulți flăcăi a soldășit,
fete mari a nbătrînit
și neveste-a văduvit.
—Frunză verde de zămos
trec soldașii'n sus și'n jos;
trec în sus ca nourii
imbracați ca păunii;
tot pe malul Dunării

Calinești (Botoșani)

100 Foaie verde ca mărarul
de trei ori potcoviū calul
urcînd la puicuța dealul.
Potcoava și icosarul
caiaua și gologanul,
și potcoave nu mai are,
că le-a pierdut pe cărare.

98 Saraca nuca cea sacă,
Duminică pe la toacă,
pe pădure promoroacă,
și pe tufe bruma groasă,
și la şes iarba de coasă.
Rămăi puica sănătoasă,
că ma duc de mină la coasă,
să cosăsc iarbă cu rouă,
să rup coasa drept în două
și să-mi cumpăr alta nouă.

T. C. IONESCU

să'nvîrtesc ca porumbii.
—Căpitane Pavele,
unde-ți duci catanele?
—La le duc în altă țară,
unde nu-i fir de sacară,
numai sînge pînă'n scară.
Unde nu-i nici fir de grîu
numai sînge pînă'n briu.
Unde nu-s nici popușoi,
numai sînge și gunoiu
și pămîntul nearat,
unde-i bine de luptat.
—Frunză verde stirigie
ei să duc la bătălie.
Mulți să duc cu bucurie,
'napoi puțină au să vie.

GR. GHEORGHIU

Nu e vina calului
nici a potcovarului,
ci e vina mîndreii mele
c'a pus casa'n dealuri rele
să mă urc cu greu pe ele.

tan. o
de vânt

101 Foae ca solzul de pește,
pe mine ce mă topește?
Refeneaua de neveste,
vorba de cărciumărese,
dragustea de preutese.

* *

102 Foae verde trei căline

(Moreni) Prahova

103— Frunzuliță de madem,
de ne-avem de nu ne-avem,
numa'n ochi să ne vedem.
—Giaba neică ne vedem,
dacă nu ne sărutăm.

* *

104 Cine mă vede pe drum,
tot umblînd ca un nebun
zice că sînt beat de vin.
Nu m-am înbătat de vin,
ci-s de draguste nebun.
Merg pe drum și ispitesc,
pe mîndruța s'o gălesc.
Mîndra se duse la tîrg,
să'ndemn calu s'o ajung.
Să mi-o duc pe la obor,
să-î dau rachiū, să-î dau rom,
să mi-o'mbăt, să mi-o adorm,
să mă culc pe pieptul gol;
d'oiū vedea că mi-e răcoare,
să mi-o las pe piept la vale.

* *

105 Aseară pe la o vreme

Ștefanești (Vîlcea)

108 Cu barbatul băutor
nu-î coace pită'n cuptor,
îi face măliga'n oală
ș'aceea-î mînca-o goală.

nicî-o-dată nu e bine
să iubești pe lîngă tine.
Mai bine mai depărcior
că dragostea nu-î de zor.
De iubești pe lîngă tine,
simte vecinul și spune.

I. C. Popescu

văzuiū mîndruțele mele,
le văzuiū pe cîte trele,
coborînd după mușcele,
cam trășcioare la sprîncene,
perderea nopților mele.

* *

106 Frunză verde de sulfina
vino, mîndruliță, vino,
vino, mîndră, prin grădină
smulgînd cîte-o bolbotină
să nu-ți bage mă-ta vină.
Bolbotină, foi de varză
niminea să nu te vază,
nici mă-ta să nu te crează.

* *

107 Verde toae de aglas
am o mîndră, zeu, cu haz,
moare lumea de necaz,
că mă sărută'n obraz.
Zică lumea ce o vrea,
să-mi trăiască mîndra mea.

T. Balășel

Cel ce bea și cîntă bine
nu-l mai vezi cu name bune:
toate la crîsmă le pune.
Cel ce bea și să mai lasă,

acela-î de ținut casă.

Holercuță draga mea
pus-am gînd că nu te-oiu bea,
ș'am văzut pe alții bînd
și m-am dat și eu la rînd.
Eu te beu și tu mă'nbeți
multe năravuri mă'nveți ;
cîte zile-s într-un an
atîtea naravuri am.

109 Cînd am prins a mă-nbăta
am prins a mă lăuda
că am car și patru boi ;
ei îs numai doi vițai
ș'acea picați de răi ;
și cînd am prins a mă'nbăta
am prins a mă lăuda
că am galbeni și icosari :
ei-s numai doi grițari.

(Auzite de la Anisim Dirja din
Neagra-Șarului Suceava).

110 Foiuleană stejărel
cît eram mai tinerel,
luam satul de-a-lungu
de-a-lungu și de-a-latu;
care puică mă videa
tot prin casă mă poftea
frumos nume că-mi stîrnea:
» Spate late de voinic,
» buze moi de copil mic.«

După ce-am îmbîtrinit,
iată puica m-o urîț
hid nume că mi-o stîrnit :
» Spate late'ngirjovate,
» buze moi dăbalazate ;
» puiu de urs tăpălăgos,
» ia-l de cap și-l pune jos,
» dă-î bote de răfueală
» și dă-î palmi de cheltueală;
» mi-l scoate pe prisp'afară
» să mi-l bată vînt de vară.«

(Auzit de la Gh. Cuzan din Nea-
gra-Șarului Suceava)

S. Mihăilescu

BARBU PLUGARUL

111 Frunzuliță foi de nuc
vine Barbul de la plug
cu doisprece boi la jug,
cu cămeșa neagră plumb,
cu basmaua nespălată,
cu chica nepieptănată ;
cu ismene de fuior
bătute pe la picior.
Muma-sa cum îl vedea,
înainte îi ieșea
și așa îl întreba :
— Barbule, Bărbuțule

aū de plug mi-ai odorit,
orî, merindea ai sfîrșit
de în sat ai coborît ?
— Ba de plug n'am odorit,
nici merindea am sfîrșit ;
ci-asară cam însărat
m-am întilnit c'un băiat,
mi-a spus că e nuntă'n sat.
Mumă-sa dacă-auzea
frumușel mi-l primenea :
cu cămeșă de bumbac
cu gulerul porumbac,

cu ismene de fuior
 bătute pe la picior.
 Mi-l gătea, mi-l premenea
 și la nuntă îl pornea.
 La nuntă cum ajungea
 și fetele mi-l ocheau,
 bine mi se'nveseleau ;
 iar băeții se'ntristaū.
 Toți de el s'apropiaū
 și ast-fel mi-l întrebaū :
 — Barbule Bărbuțule !
 ce cauți în sat la noi,
 orî nu-s fete pe la voi ?
 — Ba sînt multe și mărunte
 și neajunse de minte ;
 și sînt multe mărunțele
 să facem schimbul cu ele.
 — La ceartă atunci s-au luat,
 și baiatul lui Băltac,
 cu bastonul ferecat
 cum a dat, cum l-a culcat.
 Muma-sa cum auzea,
 la Barbu fuga venea
 și pe el ast-fel bocea :

Fișcălia (Vilvea)

— Ia scoală Barbule'n sus
 și alege bete
 și le dă la fete,
 și cheamă copilele
 să-și aleagă bracir'le.
 Cîntă cucul pe pelin
 Barbu mi-și varsă venin.
 Cîntă cucul sus pe nalbă
 Barbu mi-și varsă otravă.
 Cîntă cucul sus pe moară
 Barbu mi-și trage să moară.
 Cîntă cucul sus pe cruce
 pe Barbu la groapă-l duce.
 Cîntă cucul pe șindilă
 pe Barbu trage țărînă.
 De jelit cine-l jelea :
 mumă-sa și soru-sa,
 mai cu foc ibomnica.
 » Barbule Bărbutele,
 » sămăna-ț-ași numele
 » prin toate grădinile
 » ca să crească florile,
 » să le poarte fetele,
 » fetele, nevestele.

Gh. Popescu

Vrăji de ursită

Pentru a-și cunoaște »ursita,« fetele, și mai rar flăcăii,
 fac o mulțime de vrăji.

Iată unele din ele :

I. IN AJUNUL SFÎNTULUI VASILE

1. Pentru a ști cînd să va mărita, fata să duce, în pu-
 terea nopții, la coteața porcilor și începe a striga : « Ho !
 anul ista ; ho ! la anu ; ho ! la celalt an. » Dacă porcii
 grohăesc la întăiul *ho*, fata să va mărita în cursul anului;

dacă grohăesc la aldoilea *ho*. să va mărita anul viitor, și așa mai departe.

2. Să duce fata în ocolul vitelor și găsind vr-un bou culcat, îl lovește cu piciorul zicînd : «anul ista, la anul celelalt ...» La a cîtea lovitură să va scula bou, atîți ani vor trece pînă să va mărita.

3. Să duce fata în ocolul oilor și răpezindu-se pe ne-cautate în mijlocul turmei, prinde o oae. De va fi berbece, sa va mărita numai de cît.

4. Să iaŭ doi perî de porc tot una de lungi și să pun pe vatră după ce s-a stîns focul. Dacă perîi să înlătorează unul de altul, fata nu să va mărita ; iar dacă să apropie și să împleticesc, musai va face nuntă.

5. Pentru a ști care din ele să va mărita mai întăiu, fetele închid un cucoș în camară sau aiurea și nu-i dau nimic de mîncare toată ziua. Sara, cînd să adună toate la un loc, pun în dreptul fiecăreia cîte o grămăgioară de grăunță de opotrivă de mari și dau drumu cucoșului în odae. Cucoșul să repede la una din grămăgioare, și aceia fată să va mărita mai întăi din a căreia grămăgioară va minca întăi cucoșul.

6. Pentru a ști în cotro are să să mărite, fata merge calare pe melesteu, să sue pe poartă și zice : »U ! partea mea ! unde ești ?». In cotro vor latra cîinii, de acolo să așteaptă.

7. Ca să știe cum îi va fi soțul, fata să desbracă numai în cămeșă, să despletește, își leagă ochii, iese în ogradă și pe dibuite începe să numere pariî de la gard. La al zecelea par sa oprește și după ce-l însamnă, legîndu-l cu o șuviță de păr din capu-î, să întoarce în casă. A doua zi caută parul însămnat și de va fi drept și sănătos, va avea parte de un barbat tînăr, voinic și frumos ; iar de va fi strîmb și cioturos, nici barbatul nu-i va fi mai de samă.

In alte locuri fata iese afară nedesbrăcată și parul face alte prevestiri. Așa dacă parul va fi cioturos, nodoros și cojos, soțul va fi bogat ; de va fi neted și fără cioturi, el va fi calic.

Pe aiurea fetele să leagă una pe alta la ochi și cea care

nu-î legată duce pe cealaltă la un gard de numără nouă pari de-a-rîndu, iar la cel de al noulea leagă un fir de busuioc cu ceva roșu. A doua zi să duce de-și vede parul. Dacă-î drept și cu coajă, are s'o îee unu frumos și bogat; de-î strîmb și fără coajă o va lua unu urît, șchiop și sărac.

8. Pentru a ști pe cine anume va lua, fata ia făină cît încape în trei degete de trei ori, ia sare de trei ori cu trei degete ; aduce de la fîntînă trei guri de apă, fără să vorbească cu nimeni, și face o turtă. Mîncă jumătate din ea, iar cealaltă jumătate o pune sub perină ; descinge briul, bate nouă mătăni, și-l pune sub perină. Noaptea visază că *partea* îi aduce apă.

În alte părți fata cară apă cu gura de la fîntînă și face turtă din sare cît încape în o coajă de nucă și din făină cît încape în două coji de nucă.

9. Să ia două lumînări de ceară cari s-au ars numai la Înviere, să aprind și să pun înaintea oglinzii. La miezul nopții fata să uită țintă și îndelung în oglindă, până ce vede aidoma pe acel care o va lua.

În alte părți să pune o luminare între două oglinzi

10. Fata merge la fîntînă cu lumina de la Paști ; pleacă în fîntînă capul, să acopere cu o prostire, aprinde lumina și, dacă are să să mărite în acel an, își vede *partea*.

11. Pentru a ști ce o așteaptă, fata pune de cu sară un pahar cu apă sub icoane. Dacă dimineața va fi prinsă promoroacă pe pahar, va avea noroc în căsnicie.

II. ÎN AJUNUL BOBOTEZEI

12. Fetele și flacăii ia busuioc de la popă și să culcă cu el la cap, și cu cine să visază că mîncă, pe acela îl va lua.

13. Fetele pun busuioc în gard și a căreia va fi dimineața cu brumă, aceea va lua barbat bogat, iar dacă nu va fi cu brumă, va lua sarac.

14. Fata pune busuioc pe ghizdelele fîntinei și să gîndește la flăcăul cu care ar dori să se mărite. Dacă busuiocul va fi dimineața cu brumă, îl va lua.

III. IN ZIUA DE SÎNZIENE

15. In ziua de Sînzîene (Sf. Ioan noŭ) să faci o coroană de sînzîene (florî) și să mergi cu ea în ocolul vitelor, înainte de a răsări soarele. De să va lega de coroană o vită tînără și frumoasă, frumos îți va fi ursitul ; da de să va lega una bătrînă, bătrîn va fi. ¹⁾

Artur Gorovei

ZAMFIRACHI ²⁾

Trieram la grîu. Lăsînd caii în sama tovarașilor mei, mă luasăm să mă duc a casă să-mi văd nevasta, care era nebună, sarmana ! Multe nopți n'am dormit din pricina ei ! Ce n'am făcut s'o scap ! Cîte babe nu i-o descîntat și cîți popi nu i-o cetit ca să iasă necuratu din ea, dar pace ! O murit nebună, cu necuratu într'însa. Girezile de grîu, orz și ovăs ale boerului erau în fața bisericei. Ca să merg acasă, trebuia să trec pe sub gardul ținterimului, un zaplaz de scînduri nalt și tare și pe lingă casa lui Logofătu Ghiorghie ; în fundul livezei boerești, în partea standoalelor, era și bujdeauca mea.

Cum mergeam gînditor pe sub zaplazu ținterimului, îmi ieși înainte un motan mare și roșcat, ce samana avidoma cu unul ce-l avusem eu înainte de la ninașu, logofătu Ghiorghie și care fugise de vr'o jumatate de an, nu știu unde. Cu socotînța că-l motanul meu, și chefos că-l găsesc, căci era vîinator bun, îl prind și-l încep a-l netezi și a-l dezmerda ; Zamfiraachi, Zamfiraachi ! îi ziceam eu, căci așa-l chema pe cel care-l pierdusem.

Zamfirachi, ori de cîte ori îl netezam, mîriia și miona încetișor în tocma cum îl dezmerdam eu.

Trecusem cararea de pe lingă casa logofatului și mă a-

1) Comunicată de M. Lupercu.

2) Istoriașica aceasta mi auzit-o de la Gh. Birsan din satu Spătărești, care o trăit vr-o 6 ani la tată meă, murind orb. El fusese în tinerețe un bun lucrător ce slujise la proprietarul moșiei mulți ani. Era priceput la trierat și la lucru pămîntului. El credea că Zamfirachi, despre care ne povestea, nu era altul de cît dracu.

propiam de casa mea. Cu cît eram mai aproape de casă. Zamfirachi miona și miorlăia mai tare.

Netezîndu-l, ieșeau acum scînteii din el, și se făcuse atît de greu în cît nu-l mai puteam ținea în brațe. Cu gîndul la maica precistă, îl apucaîu de picioarele de dinapoî, și cînd l-am izbit de gardu livezei boerești, praf și pulbere s-o făcut, și pînă după casa Logofătului tot scînteii o fost. Mă apucase o frică așa de mare de nici cruce n'am putut face, așa-mî erau mînele de grele. M-am întors repede cu fața la răsărit și cu limba mi-am făcut cruce la gură, ș'atunci m-am ușurat de greutatea ce mă apucase.

Pe Zamfirachi de atunci nu l-am mai văzut, dar nici nevasta nu mi-o trăit multă vreme. Ș-așa, dragii mei, în viața mea, am purtat și pe dracu în brațe.

M. Lupescu

COLINDĂ LA CRĂCIUN

<p>Sculați, sculați boeri mari, să să scoală slugile, s'aprindă finarele să mătore curțile prin toate unghetele, s'aștearna divanurile; la noapte, la cîntători, vor veni colindători; nu vor veni nici cu'n rău, ci v'aduc pe Dumnezeu. Dumnezeu îi mititel mititel și 'nfășeșel, cu fâsuța de matasă c'o viță de aur trasă, cu scutec de dușenie din ceriū pînă în pămînt; în cap are o scufie, și scufia-i de scumpie; și de desupt de scumpie este-o piatră despicață</p>	<p>de să vede lumea toată și Cordonu! jumătate Țăligramu-a treia parte. De desupt de Țăligram este-un pat mare, rotat; da pe pat cine-i culcat? La boerul curților, curți innalte, ferecate cu lanțuri de fier legate; de la ușă pan' la pat tot o viță de bumbac; de la ușă pân' la masă tot o viță de matasă, După masă cine șede? La Crăciunul cel bătrîn; el tot bea și veseleşte, din pahar nu mai gătește; și'n fundul paharului scrisă-i floarea raiului. Măicuța cu fiu 'n brață;</p>
---	---

şi fiul a prins a plînge
 măicuţa din gură-îi zice :
 • Tacî, fiuţule, nu plînge
 • că ție ȝ-oiu dărui :

• scaunul judeţului,
 • ciubărul botezului,
 • cheiţele raifului,
 • luminiţa soarelui •

Crinea Hraştoul (Suceava)

N. VASILIU

Sfătuire între doi mocani

— Da no bunul întilniş.
 — N'adaus mulţamim.
 — Tu nu eşti Stan Stăniş
 din Aluniş ?
 — Drept în ȝoancă ma lovişî.
 Dar tu nu eşti Ion Ionad
 din Alunad ?
 — Țot la loc că m'aduseşî.
 O ! tu, Stan Stăniş
 din Aluniş,
 nu cumva ai
 vr'o zdreanȝa de fată,
 de măritat ?
 — Ba am o zdreanȝa de fată
 nemăritată ;
 dar tu nu ai un ȝingău
 de flăcău
 de însurat ?
 — Ba am şi eu un ȝingău
 de flăcău
 neînsurat;
 şi ce-î dai tu
 lectei tale de zestre ?
 — Noa, zău, că-î dau :
 nouă msei,
 nouă purcei,
 nouă becei,
 nouă trăgători,

nouă opintitori,
 nouă 'npingători
 nouă zbond în gaură. ¹⁾
 — Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
 — Să ştiu c'o posnă ²⁾
 şi nu-î mai dau nimic
 — Dar tu, Ion Ionad
 din Alunad,
 ȝingăului tău
 de flăcău
 ce îi dai zestre ?
 — O pereche de ȝari
 strînşî pe vînă
 cu p .... bătuȝi în lînă.
 — Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
 — O pereche de ochinci
 lungi în dungî
 şi 'nguste'n vîrf,
 ca sania croite,
 de loc netăbăcite.
 — Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
 — O căciulă surlă
 din şapte hîrşii croită
 cu p .... ȝesută :
 cînd o bate vîntul
 o trăsneşte sfîntul.
 — Hîncă, hîncă ce-î mai dai ?
 — Să ştiu că-l posnă

1) Stup

2) Trănoşte

și nu-î mai daū nimic.   să bem să ne adunăm
—E, haî acum să ne rudim   pe cochii³⁾ să'npreunăm.

Cernica (Ilfov)

Pr. Al. Popescu

Cintece in graiul moldovenesc

Kiatri, k'atri. kiatri saci
lasî pi voinicî sî triaci,
sî triaci la ciobăni
sî scapi di cătăni.
Cătăniia cu-i dati?
Kopkilului fără tatî!
Mă duc, maicî, lă catani
și ti lăs spălindu-nî haîni;
și li spali'n lăcrănioare,
și li uscî 'n gîndureli
sî triaci doru prin ieli.
Măiculiți sî mă caț
undî-a și steagu plecat
c'acolo sînt ieū culcat.
Plîngi-mî maicî cu nili,
pî' nu ț-oî cosi'n grădini
și ț-oî mulgi oî la stînî,
coasa'n cui s-a rugini
galeata s-a risîki,
voinicu n'a mai vini.
Plîngi-mî, maicî, cu dor,
cî și ieū îț sînt fecior,
ț-am păscut boi'n ogor.
Plîngi-mî, maicî, cu drag
cî mă fac nemțîi șîrag.
Cinî-o stîrnit cătăniia
minca-i-ar carnea pustii
și kopkîi sârăciia,
și cioarili ciolanili

Piatra, piatră, piatră sacă
lasă pe voinicî să treacă,
să treacă la ciobănie
să scape de cătănie.
Cătănia cui e dată?
Copilului fără tata!
Mă duc, maică, la catane
și te las spălindu-mî haine,
și le spală'n lăcrămioare
și le uscă 'n gîndurele
să treacă dorul prin ele.
Măiculiță să mă cați
unde-a fi steagul plecat
c'acolo sînt eu culcat.
Plînge-mă, maică, cu milă,
pan' nu ț-oîu cosi'n grădină
și ț-oîu mulge oî la stînă,
coasa'n cuiu s'a rugini
galeata s'a risîpi
voinicul n'a mai veni.
Plînge-mă, maică, cu dor,
că și eu îți sînt fecior
ț-am pascut boi'n ogor.
Plînge-mă, maică, cu drag
că mă fac nemțîi șîrag.
Cine-a stîrnit cătănia
mînca-i-ar carnea pustia
și copîi sârăcia,
și cioarele ciolanele

pi tăți ogoarili. pe toate ogoarele.

(Auzit în satul Bădilița, jud. Suceava în 1892)

ARTUR GOROVEI

NOTĂ. Sunetul înșămnat prin litera Ț este particular moldovenilor și după cît știu necunoscut său, cel mult, ca o rară excepție, peste Milcov. Acest sunet, li să pare a fi un fel de ș, de aceea zic ei că moldovenii rostesc *șine* (cine), *Foltișeni* (Folticeni), după cum și în auzul moldovenilor și al muntenilor pare a fi un ci : *cioldan* (șoldan).

A. G.

Mama Pădurei

Despre Mama Pădurei, poporul povestește următoarele :

Mama Pădurei să sălășluește în crierii codrilor, unde desimea este mai întemeiată. Ea să arată în mai multe chipuri : ca babă, ca călugăriță cu părul despletit, legănîndu-se pe picioare și rînjind veșnic.

Să povestește de bătrîni, că un pușcaș rătăci umblind prin pădure, ast-feliu că fu silit a să ghemui peste noapte sub un stejar bătrîn unde și adormi. Prin somn, numai ce aude că-l strigă cineva pe nume.

Să trezește și uitîndu-să în toate părțile, nu vede nimic. Culcîndu-să, aude din nou strigîndu-l; să uită mai cu luare aminte și vede sus o babă, slujenie mare, legănîndu-să pe picioare mereu, rînjîndu-se la el, și chemîndu-l la dînsa. Aceea era *Mama Pădurei*. Pușcașul ceru a pune mina pe pușca încarcată, dar nu putu căci frica-i îngreulesc mina și degetele îi erau țapene; îi veni în gînd să vire mina în sîn pentru a scoate crucea ce purta la piept, pe care cu multă greutate, scoțînd'o o puse deasupra pieptului. Mama Pădurei văzînd crucea, într'o clipă să schimbă, nu mai rîdea, ci începu a plînge cu hohot, ștergîndu-și lacrimile cu părul despletit. Pușcașul întrebînd-o de ce plînge, ea răspunse : » Dacă tu nu scoteai crucea, aveai s'o duci cu mine într'o veselie pînă la sfîrșitul lumii; dar fiind-că ai scos crucea, zile bune nu vei mai avea ! «

Și spun, în adevăr, bătrînii, că acel om zile bune n'a mai avut în toată a lui viață.

Pașcauî (Сукозѡа)

M BUSUIOC

Superstiții

122. În locuț unde a murit cine-va, în trei nopți să pune o strachină cu apă, pentru a bea sufletul mortului care vine acolo, pîn la trei zile după îngropare.

123. Lumînările de cununie ce să aprind o dată, să înțimpla ca una să se treacă mai tare: însamnă că acel soț, a căruia lumînare s'a trecut mai răpede, va muri înaintea celuilalt.

124. Osul de la pîeptul găinei (edeșul) tras de doi, la care rămîne hirlețul în mînă, are să-l îngroape pe celalt.

125. Cînd taie porcu la crăciun, după grosimea splinei prevestește greutatea iernei. Cînd peste tot e tot una de groasă, va fi iarna tot una de grea de la început pîn la sfîrșit; dacă-î la un capăt de nainte sau napoi mai groasă, iarna va fi la început sau la sfîrșit grea. De va fi mai înflată la mijloc, și iarna va fi mai mare la mijloc.

126. Spre sf. Andrei să fac cruci pe la ferești cu usturoi, să ung coarnele vitelor și minîncă cu toți usturoi, de care miros fug strigoii.

127. La lasatu săcului să minîncă un ou la urmă, ca să pară postu ușor.

118. Cînd cîntă vr'o găină ca cucoșu, moare cine-va la casa acea.

129. Cînd vin vrăbii și ciocănesc la ferastă, arată vremea grea.

130. Cînd ieî ciaunul de pe foc și ard scînteii pe fundu lui, are se ploaie.

131. Cînd răstornî mămăliga pe masă și să desface, ai a face drum.

132. Cînd scapi jos bucățica de mămăligă din mînă, vine cine-va flămînd.

133. Dacă primăvara vezî mai întaiu miel negru, peste va-

ră te minîncă puricii , iar de vezî miel alb, te supără pă-
dunchii.

134 Cînd nividește pînza, de vine musafirî un barbat,
ajunge bătatură, iar de vine femeie, n'ajunge.

135 Cînd se gătește pînza, copiii cari au rast, (inflătură
în pîntece) se pun cu pîntecele pe sulu de dinapoî și tăind
firele zice : «taiu natra să se taie rastu lui X.,.»

138. La finitu pînzei, dacă vrea să știe ce are să nasca
vre o vită sau femeia de casă , un băiet merge calare pe
fuștei pîn la poartă și dacă vede pe drum barbat sau fe-
mee întăi, tot de acela sex va fi noul născut.

137. Dacă ai inchide bine puii unei aricioaice, și să'ncui
cu lacata, mama lor îmbla pînă găsește iarba ferului cu
care atingînd lacata, se sfarmă. Acea o pun hoții în pal-
mă. cu care descuie lăcățile numai atingînd.

138. In zi de post, nu se dă cenușa din soba afara. că
dă uliu în găini.

139. Lunea nu se minîncă fruct ; pățești ceva, și pentru
vite ū rău de dihanii.

140. Femeia lehuza trei zile după ce începe a ieși afa-
ră, trebuie să ia cociorva în mînă, pentru diochiu, cieas rău,
și alte răle să nu se lipească de ea.

141 Lehuza dă moașei sale, o bucată de pînză cit ar
face două mîneci la cămeșă. De acest petec să șterge după
ce să spală în urma operației. Dacă nu i-a dat atunci, vi-
ne moașa pe urmă, să spală și să șterge de cămeșa lehuzei.
ca să dea necurățenia tot pe dînsa, să nu rămîie necurată
și pe cealaltă lume.

142. Să mai dă moașei un căuș sau strachină plină cu
făină și sare deasupra. Dacă este fată noul născut, să pu-
ne peste toate un lûior de cînepă, ca să aibă păr mare.
Căușul sau strachina plină pentru ca copilu să ție de gra-
bă capu în sus.

S. Mihăilescu

143. In joia paștelui să ia un bulgăre de tămîe nefără-
mat, să aprinde pe rînd cit să cetește cele 12 evanghelii
și restul e bun de aprins în casă pe cînd tună, orî trăsnește,
și de afumat copiii speriați. (Bolintinu din Vale, Ilfov)

144 Cînd auzi cucul întăi, să-l auzi pe mîncate ca altfel te spurcă și-ți pute gura tot anul.

145 Cînd găsești ac cu urechi îți face nevasta o fată ; fără urechi, băet.

146 Pentru că deochiul mînîncă mațele deocheatului, de aceea trec prin el (are diarie).

147. A dormi cu palmele lipite și puse între picioare, e semn de sărăcie, cobe, piazză rea.

148 Cînd luna nouă e cu coarnele în jos, va ploua zilele următoare ; de va fi cu spatele 'n jos, nu va ploua.

149. Cînd un popă hirotonisit vine acasă. îi iese preuteasa înainte cu sapă și lopată ca să aibă parte de morți.

150. Cînd îți mor copiii, pe cel nou născut aruncă-l în drum și cine l-o găsi, să-l boteze.

151 Să aruncă gunoiul de gîndaci de mătasă în drum ca călcîndu-l oamenii să se facă firele lungi cît drumul.

152. Să leagă o lingură de gîtul mînzilor ca să crească iute și să nu se dioache.

153 Cînd botezi, nu da bete lungi că nu se mai însoară orî mărită finul orî fina.

154. Castraveți: să nu-î pui în pămînt mercuri orî vineri, că ies amarî.

155. E pacat să omori ariciul pentru că el a urzit pămîntul său l-a măsurat.

Maia (Ilfov)

Culese de M. Timuș

PAPARUDELE

În timpul verei, cînd sunt seceți mari, să întrebuițează multe mijloace pentru a porni ploaea ; între acestea sînt paparudele.

Consistă într'un joc ce se face mai cu samă de țigani. Pentru acest scop, cîteva fete (mai adesea 3) mai micî de 12 ani, se desbracă pînă la piele, se încing împrejur în loc de fuste cu plante verzi (boji) înșirate pe o ață, ast-fel că de la brîu pînă la genunchi sînt acoperite ; ear pe cap poarta o coroană tot de verdețuri. Fetele pleacă sub con-

ducerea unei țigănci bătrine, prin sat, la fie-care casă, și încep să joace înainte și înapoi în rînd și cîntînd ast-fel :

Paparudă rudă	tot cu țuțuroae
vino de mă udă	pămîntul să moaie,
cu urcioru cioru	cînd a da cu plugul
se turbure ceru,	să umble ca untul,
cu galeata lata	cînd a da cu sapa
peste toata gloata,	să cure ca apa,
cu găleata plină,	să să facă grînele
ploile să vină,	cît bordeele,
cu găleata rasă	și porumbele
ploile să varsă,	cît prajinele,
cu gălețile	drugile cît cotele,
să să umple văile	spicele cît palmele.
cu apă de ploae	

În timpul acesta, gazda aduce o vadră pline cu apă, și toarna peste paparude, care udate cu desăvîrșire, continuă a juca, cîntînd încă de cîteva orî, apoi să opresc. Conducătoarea atunci merge la gazdă, care trebuie să le dăruiască cu ceva. Așa cutreeră mai tot satul căci rar s-ar gîndi cine-va de a refuza mijlocitoarele ploii.

(Grozestî) Mehedinți

C. Gherghinescu

Vremea de pe cînd Rominul imbla cu două proțapuri la car.

Satul Hîrtoapele ¹⁾ se află întins pe malul Siretului sub o rîpă a dealului Peter. Spun bătrînii că s-a inființat din alte două sățoșoare; unu era la gura părăului Bîdilița și altu unde-î Satu-Nou-Hîrtoapele, poreclit de oameni »Pe țintirim« pentru că s-au găsit pietrile mormintelor satului de atunci.

Aceste două sate s-au strămutat mai la dos din calea păgînilor, căci să vedea din drumul mare. ce trecea de la Iași la Suceava, unde era scaunu domniei. Pe acel drum era treacătul urdiilor ce veniau să pustiască țara. Din urmele drumului pe unde arată bătrînii, se cunoaște și acum

1) Comuna Lespezi județul Suceava

o curmătură peste dealul Peter, de unde scoborau pe lângă un iezăr adînc, care stă nesecat din vechime. Asupra acestui iezăr se povestesc multe, mai cu samă că în fundul lui stau acufundate multe lifte răle cu armele lor de război.

Mai spun că pe vremea cînd s-a înființat satul Hîrtoapele din cele două, îmbla Românul cu două proțapuri la car, unu de'nainte și altu de'napoi. Iată de ce: așa de îngrijii erau pe atunci, în cît cînd se culcau sara, întâi eșiau afară și ascultau dacă nu s'aude huet de'ncotrova.

Cînd auziau că vine vre-o urdie răă, îndată își încarcau ce aveau mai bun și apucau la fuga din sat.

La întimplare de-î întîlnea, n'aveau vreme să mai întoarcă carul înapoi; răpede dejugau boii, îi puneau la proțapul de dinapoi și apucau în altă parte.

Se spune că în acele vremi pînă ce venea cîte-un corp de volintiri pentru a da piept cu păgîni, se alegeau cîți va Romîni voinici și se ațineau pe la potici, cum este curmătura despre care s-a povestit și din dosul căreia le venea foarte bine de a îndrepta pe dușmani în iezăr.

Aceste tradițiuni atît au înrîurit asupra oamenilor vecini în cît cred că peștele din acel iezăr nu este curat nici acum. Au credință că în lăuntru stă necuratul (dracul) și că noaptea se arată la omenii cei slabi de inger.

Auzite din satul Hîrtoapele

S. Mihăilescu

Inceputul fluierului și a scripcei

D-zeu cînd a fost pe pămînt a păscut oile. El a făcut fluierul și l-a pus sub lîna oeii; cînd la tunsu oilor, ciobanii au dat de dînsul. Dracul a căutat să facă și el ceva; așa a făcut scripca, dar ca să n'o găscă nimeni, a ascunso într'o capra. Cum capra mergea cu coada hîrligată, un țigan zări gîtul scripcei și o scoasă de acolo. Fiindcă fluierul e făcut de D-zeu, așa'i blagoslovit, cîntecul din el să fie plăcut, iar scripca, lucru dracului, să se bată de la dînsa.

S. Mihăilescu

Farmece

I. FAPTUL

Faptul este o boală, care nu vine de la Dumnezeu sau din alte pricini întimplătoare, ci este cum se crede de popor, rezultatul unor fermecătorii sau vrăji femeiești.

Dacă cine-va, și mai ales vr'o femeie, are ciudă pe alta, ca să-și răsbune, aleargă și la acest mijloc, adică îi face pe fapt.

Și iată cum : Femeea ce vrea să dea această boală cuiva, în șapte Duminici, pe cînd preotul e în slujba, și mai ales cînd toaca, strînge din 7 feluri de semințuri de orice plantă, cîte 7 boabe de fie-care fel și punîndu-le într'un săculet, le descintă, adică chiar cînd le strînge le minește pe omul carui vrea să-i iacă rău. După ce a implinit astă lucrare, toate aceste semințuri le fierbe într'o oală nouă furată, cu apă strînsă tot în acele 7 duminici, sau numai cu apă neincepută dintr'o Duminică dimineață. O dată fierte, ea singură, sau trimite pe alt-cineva de le duce și le toarnă în calea omului menit, bună-oară în pragul ușii, la poartă sau porțiță, în cărarea pe unde știe că trece mai ades, etc. Cine calca întîiu, acela numai se umple și dacă cum-va a călcat cel menit, cu atît boala, adică faptul e mai greu și mai furios, iar omul mai în greu pericol de a fi scăpat. Dacă faptul e menit și dat în ziua de paști, e fără leac ; dacă e dat într'o duminică, iar e greu, dar cu mijloc de lecuire ; și dacă-i dat într'o zi lucrătoare, e fără pericol. Să mai spună că unele femei vrăjitoare clocesc un ou de parășitura la subșioara minei, 9 zile și apoi cînd ciocnește, atunci ea îl mînește ce să să facă : pui, vrăbie, muscă, gîndac sau alt-ceva ; iar cînd va fi flămînd să se poată preface în pui de găină ca să-l poată hrăni. Să spună că acesta este *lucru rău sau dracu*, și are putere mare în răle. Pe acesta îl trimit unele femei, care-l au, să ducă farmecile pentru fapt în calea celui menit. Dacă cineva calcă în faptul dus de acest lucru rău, n'are leac și moare peste 3 zile.

Omul care a călcat în fapt îndată începe să-l minince

pielea cumplit peste tot corpul, îi vine durere de cap; de la o vreme încep să-î iasă peste tot corpul mulțime de bube mărunte ca păsatul, sau mari și late, sau de diferite mărimi; unele sunt mari, roșii, late și rotunde ca niște gologani de 5 bani. Indată ce a eșit aceste bube, mîncărimea pielii e așa de mare, în cît omul nu mai poate sta pe loc. De la o vreme bubele acele se tot lătesc pînă să ajung una cu alta și să face pielea groasă și tare ca un potlog și omul are un chin nespus și o arșiță cumplită.

Să spunem că cel mai bun mijloc de lecuire în acest caz e, să chemi îndată o babă care știe a *desface*, adică a descînta de fapt. Îi descîntă în apă neîncepută, cu 3 fire de busuioc și în apă pune un ban de argint. Cu acea apă să spală bolnavul peste tot corpul, turnîndu-î-se în cap și dînd cu mîna numai în josul corpului. Spălarea se face dimineața, înainte de răsărirea soarelui. Cine nu știe a descînta, poate vindeca de fapt numai spălînd bolnavul cu lapte dulce turnat tot în chipul apei descîntate și apoi să îe un fes roș, să pune în el sămință de păsat sau mei și peste tot corpul să șterge cu el în jos din creștet în tălpi. Omul trebuie în ast caz pus cu picioarele într'o covată spurcată, ca laptele de pe bube și păsatul să curgă în ea și apoi să se toarne într'o groapă, sau să se svirle la un dos unde nu umblă nimeni căci să crede că dacă s'ar da în calea pe unde trece cine-va, calcînd, îndată s'ar umplea.

Faptul să zice că este de 12 feluri și are de fie-car fel cîte un descîntec, și dacă cel ce descîntă nu cunoaște bine fie-care fel de fapt spre a-î aplica descîntecul lui, omul nu să lecuște.

Și animalele cari calcă intîi în datăturile de fapt, încă să imbolnăvesc. Dacă faptul e ușor, descîntatul să lecuște în 3 zile, căci bubele dispar și nu rămîn nici urme; iar de e fapt greu, dar cu leac, poate să sufere omul și un an.

Doftorii, la astă boală, să crede că nu folosesc întru nimic. N'am putut căpăta pînă acum descîntece de fapt, căci cea ce mi-a dat toate aste informații despre fapt, n'a vroit a mi le spune, crezînd că-și perde leacul cu asta.

SFÎNTA ANGHINA

In No. 3 al »Şezătoarei», la pag. 81, s-a pomenit o credință ce este in unele locuri din munții județului Suceava, despre «sfinta anghină».

Ne-am procurat o copie de pe un raport al D-ului medic *V. Lazăr*, asupra acestei chestiuni. Publicăm partea relativă la »sfinta anghină». A. G.

»In cotunul Chiril al Comunei Broșteni am aflat că un oare-care »Sărăcuță armeanul» un fel de comersant ambulant, a terorizat populațiunea narînd următoarele:

»Intr'un sat la un gospodar intr'o sară s'a deschis ușa casei și a intrat de o dată o fată tînără, frumoasa, cu un păr lung și despletit, care a declarat că este sfinta Anghină.»

»Că de pacatele oamenilor pe pămînt, D-zeu s'a săturat de mult,

»Că pînă acum Sfinta anghină a curățit copiii cu grebla; de acum inainte are să-i curățe cu mătura». Numitul »Sărăcuță» termină narațiunea, îndemnînd pe locuitori că de va veni sfinta in casa lor, să o ia in brațe, să o ducă la foc să o încălzească și să-i dea de mîncare.

 BIBLIOGRAFIE:

Dr. Gustav Weigand, Privat Docent an der Universität, Leipzig: *Vlaho Meglen. Eine ethnographisch-philologische Untersuchung*. Mit vier Lichtdruckbildern. Leipzig, Iohann Ambrosius Barth, 1892.

De acelaș autor: *Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute*. 8° VIII: 142 Seiten. 1888. Preis M. 3.

M. Schwarzfeld. *Evreii în literatura populară romîna*, studiu de psihologie populară, cu un anex: *Evreii in literatura populară universală, tablou comparativ*. București, 1892. Prețul 2 lei; să găsește la librării.

Lazăr Șăineanu. *Jidovii, sau tatarii sau uriașii* excursiune istorică lingvistică.

M. Schwarzfeld *Literatura populară israelită*, ca element etnico-psihologic.

PERIODICE ȘI JURNALE

Literatură populară română să publică prin multe reviste și jurnale. Credem că aducem un mare serviciu cercetătorilor indicându-le ce bucăți și unde să publică.

Gazeta Săteanului revista ilustrată pentru toți, apare în Rîmnicu-Sarat sub direcțiunea D-lui *C. C. Datculescu*. No. 7 și 8 din 5 și 20 Maiu 1892 (anul al IX-lea) publică trei cîntece populare culese din moldova de *Elena D. O. Savastos*.

Buciumul instrucțiunii. Director *S. Grigoriu*. (satul Costea, lângă Galați). An I. No. 6, publică: *Descîntece de șerpe, de bubă cea rea, de oprinteală și de gîlci*.

Lumina pentru toți, revistă din București, publica cîntece populare de *D. T. Bălășel* de la Ștefănești.

Revue des traditions populaires [Revista tradițiunilor populare, Paris]. T. VII, No. 6, iuniu 1892: *Munți*, o colecție de tradițiuni și superstiții asupra diferiților munți din Alpi și de aiurea, de *Paul Sébillot*; Cîntece populare din Chalosse, de *I. de Laporterie*, cu muzică; Foametea din Rusia în tradițiunile populare, *A. Rammelmeyer*; Cimilituri, *G. Le Calvez*; Ordalii. XII. Prin cădere, *René Basset*; Înfrățirea prin sînge (frăția de cruce), *René Basset*; Riturile construcțiunei, *Prince R. Bonaparte*; Poezii pe teme populare, *Pierre Gauthier*; Legenda lui Midas. II. Regele cu cap de cal, *P. S.*; Legende africane asupra originii omului, *René Basset*; Cu prilejul unui articol bibliografic asupra cîntecelor populare, *Maurice Wilmotte* și *Julien Tiersot*; Spinzurații, *A. Certeux*; Cîntătorii de comori. *Alfred Haron*; Superstiții și obiceiuri de ale mărinarilor, *Raoul Bayon*; *Soliman în legendele muzulmane* [urmare], *René Basset*; Bibliografie; Note.

Mélusine, t. VI, No. 3. Un străbun al stărei a patra (quatrième état) în icoanele populare, *H. Gaidoz*; La Pernelle, cîntec popular, cu muzică, *M. Van Duysel*. Fata care să prefăce moarta pentru a-și scapa cîntea, cîntec cu muzică: *I. Couraye du Parc*. Fascinațiunea *I. Tuchmann*. Articol de multă înșămîntate, în care autorul desvăluie o vastă erudiție. Numirile dracului; *E. Ernault*. În dialectul breton găsim cuvîntul *diaoul* (pronunță: *diaul*) și *lucifer*. Cîntec populare din Bretania de jos, *E. Ernault*. Cucoșul care cîntă, *H. G. Decorațiunile*, *H. G. Bibliografie*.